

ZLÁ MATKA

PANÍ KAČENKA, MLADÁ VDOVA A HOSPODSKÁ v osamělé hospodě, byla vyhlášená za krásnou, a mnohý si zašel kus cesty a peníze utrácel, jen aby se mohl na ni podívat a s ní pohovořit. Ale ta krása bylo také všecko, co bylo na paní Kačence pěkného. Nu, ona je také milovala, to své pěkné tělo; nic jí nebylo na světě dražší. Měla po svém manželu malou dcerušku Elišku; ale na tu nevzpomněla ani ve dne, ani v noci, tak jako by žádnou neměla. Ale jakpak měla na ni vzpomínat, jak ji měla milovat, když byla sama sobě všecko. Ona dítě své nemilovala, ani je nenáviděla a odevzdala je staré chůvě, která na štěstí dobré stvoření byla. Myslíte snad, že dychtila po vdavkách? I Pán Bůh chraň! Kam by se poděly zamilované pletky? Kam svoboda? Ale co nejhoršího by přitom bylo a čeho se paní Kačenka nejvíc bála, že mohla mít děti a ztrátu na své kráse utrpět. Co by si byla potom počala! –

Ale běda! Eliška počala dorůstat, a tak náhle, že se jí najednou matka zděsila a leknutím na tu mladou dívčici hleděla, která měla tvář jako Maří Magdalena. Od té chvíle byla starost matčina Elišce bičem; od božího rána do samého večera šla z rány na ránu a krok dobře neudělala, ač se snažila všemožně matce zadost učiniti. Ale čím lépe dělala, tím byla matka horší. Konečně jí nesměla ani na oči; zavřela ji do tmavé komůrky, dávala jednou za den jíst a dvakrát bití.

„Ty milý Bože!“ naříkala ubohá Eliška, „cožpak jsem jen provinila, že mne mamička tak bije! Duši bych dala za jedinké dobré slovo! Ó Panno Marie! smiluj se nade mnou a vezmi mne raději k sobě do nebe!“

Každý den večer chodila se dívat na Elišku se světlem,

zdali již schází a krása se jí ztrácí. Ale ku podivu, děvče bylo denně hezčí a hezčí, a paní Kačenčina bílá pleť žlučí žloutla jako podmásníček. Div se nezbláznila! Darmo ji Eliška na kolenou prosila, aby se nad ní smilovala, aby ji z domu vyhnala, jen aby ji nebila. Ale ona se nad ní nesmilovala a nejraději by ji byla zabila, kdyby se nebyla bála chasy.

„Pročpak zavíráte, hospodyně, Elišku?“ ptávala se její bývalá chůva.

„Kdybych byla tak hloupá, jako ty jsi a ona, nechala bych ji na podívanou svodným mužům, by ji zkazili a já hanbu měla. Až ji vycvičím, jak se má ve světě chovat, potom může ven.“

„Vždyť by nebylo tak zle,“ pomyslila si stará chůva a měla zlost na hospodyni. Jednou se dostala ale přece do komůrky na malou chvílku, neboť byla paní Kačenka trochu zpita a nechala klíč ležet, který vždy u sebe nosila, by žádný do komory nemohl. Když viděla Eliška starou chůvu do dveří kráčet, vyskočila z tvrdého lože, kde jenom trochu slámy jako pro psíka nastláno bylo, a vrhla se s pláčem na její prsa.

„No, no neplač tak, má dobrá děvečko!“ chlácholila ji stará Mařenka, „vždyť bude zase dobře. Matka má o tebe starost, že jsi hezká, aby tě mužští nesvedli, a to jí nesmíš za zlé pokládat.“

„Ó nevěř, nevěř, Mařenko, ona mne nemiluje, ona mne bije, ona mne chce zabít. Ó kýž ležím tak hluboko pod zemí, jako stojím nad zemí!“

Mařenka stála jako kamenná socha, když slyšela od Elišky, co zkusí a jak s ní matka nakládá. Ale pomoci nemohla, aspoň ne hned; běžela a přinesla dobré jídlo i pití své ubohé schovance, potěšila ji prozatím a odešla. Hospodská nevěděla nic; od té chvíle byla Mařenka smutna, nemluvila a škaredila se celý boží den; když byla ale sama,

plakala a prosila Boha o Eliščino vysvobození. Jednoho dne sedí na mezníku nedaleko hospody, pase a pláče. Tu jede kolem krásný mladý pán na koni a ptá se jí, proč pláče.

„Ach Bože! kterak nemám plakat,“ odpověděla štkajíc Mařenka a začala plakat ještě víc. Po chvíli teprv se pán dověděl, proč Mařenka pláče.

„Spokoj se,“ těšil pán, „já právě do hospody jedu, i postarám se o to, abych Elišku viděl a s ní promluvil. Možná, že jí pomohu.“

Mařenka utřela slze a radostí začala líbat pánu nohy. Ten ale pospíchal do hospody; šenkýřka mu vyběhla naproti a nevěděla samou ochotou, kam dříve skočit. Mladý pán se měl k šenkýřce velmi lichotně, a když mu přinesla víno, neustále ji nutil, by s ním pila, k čemu se nedala paní Kačenka dlouho pobízet. Pila, hovořila, pila zase a pila tak dlouho, až se zpila a usnula. To pán chtěl, a sotva šenkýřce těžká hlava sklesla, vzal jí klíče a pospíchal ke komůrce; dříve však se ohlídl, aby ho žádný nezkoumal.

Eliška myslila, že jde matka, a již se celá třásla; tu vkročí do dveří hezký mladý pán. Zapýřila se až po uši, když se pán s patrným zalíbením na ni podíval. „Nelekej se, Eliško,“ řekl velmi příjemným hlasem, „já tě přišel vysvobodit.“

„Mne vysvobodit a proč?“ ptala se Eliška, neboť se pána začala bát, který s ní oči nespustil.

„Proč tě chci vysvobodit? Jak to můžeš tak říci, což myslíš, že nevím, jak tě tvá ukrutná matka trýzní? Já to dobře vím a nedopustím, abys tu déle zůstala. Pojď a nic se neboj, já tě odtud unesu.“

„Ne, ne pane, já s vámi jít nemohu a nepůjdu. Ať se nemám u matky dobře, ona je přece matka, a Pánbůh by mně žádné štěstí nedal, kdybych ji podvedla. Jděte s Pánembohem svou cestou a nestarejte se pranic o mne.“

„Eliško, tys bláhová, bojíš se mne, vid' ? Ale nic se neboj, ty se mi líbíš, pojď do mého hradu a já si tě vezmu za ženu.“

„Chcete-li si mne vzít za ženu, řekněte dříve mamince.“

„Dobře Eliško, řeknu ; ale půjdeš potom ráda se mnou?“

„Půjdu,“ zašeptala Eliška se sklopenou hlavičkou. Ještě jednou jí stiskl pán ruce, dal sbohem a odešel. Samou radostí ale strčil klíč do kapsy, zapomněl na plat i na šenkýřku, sedl na kuň, a již ho tam nebylo. Když paní Kačenka opičku trochu s krku pozbyla, mnula si oči a první bylo hmatat po klíčích; ale ty byly pryč. Tu vyskočila jako tygřice, ohlížela se po pánu, hledala klíče, ale nenašla jedno ani druhé. Zlostí naplněna šla ke komůrce, otvírala, ale ono bylo zamknuto, a přece slyšela, že tam Eliška dýchá. „Otevři, Eliško,“ volala na ni, myslíc, že jí tam Mařena klíče dala.

„Jakpak mohu otevřít, vždyť jsem zamknuta a pán klíče vzal?“

„Jaký pán, ty nezbedná? Kdo u tebe byl?“

„Nezlobte se, mamičko, vždyť já za to nemohu; on sem přišel a chtěl, abych šla s ním, když jsem nechtěla, odešel.“

Paní Kačenka se zamyslíla, a místo co měla dceřinu lásku a dobrotu odměnit, vyřkla v duchu nad ní ortel, který byl docela jejího srdce hoden.

Odešla ode dveří a brala se dolů na dvůr mezi chasu, jako by nic. Měla jednoho pacholka, hezkého hochu, který jí byl tělem a duší oddán, toho zavolala nyní na stranu. „Jestlipak bysi, Jakube, mně k vůli něco udělal?“ ptala se ho velmi lichotně.

„Nač se ptáte, hospodyně? Vždyť dobře víte, že bych si pro vás dal krk uříznout,“ odpověděl Jakub smutným hlasem.

„Já vím, že bys mně mnoho k vůli udělal, ale to je věc

těžká. Než uděláš-li to, potom tvou lásku odměním – potom si tě vezmu, rozumíš?“

„Mluvte, hospodyně, prosím vás, a nic se neptejte, jestli to udělám; všecko udělám pro vaši lásku, do pekla půjdu, půl světa pobiju, všecko, všecko udělám.“

„Dobře tedy; vidíš, dnes jsem zpozorovala, že není Eliška tak hloupá, jak jsem se domnívala, navzdor mé pozornosti přilákala k sobě mužského a chtěla s ním utéci. Mne opil, vzal klíče a chtěl ji z komory unést, ale já se probudila, nežli se jim to povedlo, a on ujel, klíče však vzal s sebou. Až budou všecky spát, zapřahneš do vozu, ale tiše, ať žádného neprobudíš, otevřeme komoru, a Elišku odvezeš do lesa. Ale nyní dej pozor! Až ji hodně daleko zavezeš, potom jí musíš uřezat ruce a vyloupat oči a nechat ji ležet. Na důkaz ale ruce a oči přineseš. Co se lekáš? Nechceš-li to udělat, jdi mi s očí a já najdu ještě někoho, kdo bude mít tolik smělosti, za odměnu mé ruky hanebné stvoření potrestat.“

„Mlčte, mlčte, já již jdu.“ Paní Kačenka dobře věděla, na koho se obrátit, a třeba se i láskou zaslepený pacholek trochu zdráhal, nebyl v stavu vyplést se ze sítě té ďábelské ženy. V noci, když bylo všecko ticho, zapřáhl Jakub brůny do vozu, vypáčil u komůrky dvěře a paní Kačenka poručila dceři, aby se přistrojila na cestu.

„Kam mám jít, maminko?“ ptala se Eliška a plna strachu začala se strojit.

„Však uhlídáš kam, ty bezbožné stvoření,“ odpověděla stará, ustrojenou vzala za ruku a vedla k vozu. Ráda by byla Eliška padla matce okolo krku, ale bála se; tiše sedla na vůz, plakala a modlila se. Napadlo jí, jestli neřekl ten cizí pán matce o ni a nejede-li snad k němu; a tu splynul jeho obraz s obrazem anděla strážce, ku kterému se právě modlila, a sama nevěděla, kterého vroucněji vzývá. Mlčky došla s Jakubem hluboko do lesa; když koně zastavil,

slezl a poroučel, by i ona slezla a k smrti se přichystala.

„Já k smrti, pročpak, Jakube, vždyť jsem nic neza-
vinila?“ zabědovala Eliška.

„To mi do toho nic není, co mám poručíno, to udělám.“
I nebylo Elišce platné prošení a naříkání, a byť Jakobovi
na okamžení svědomí se ozvalo, hned si zase vzpomněl na
svodnou šenkýřku, a outrpnost byla ta tam. I dal nevinné
Elišce ránu, až padla bez sebe na zem, potom jí uřízl obě
ruce; ale když chtěl i její sivé očka vyloupat, přišla na něho
taková hrůza, že nebyl v stavu na zmrzačenou obět ne-
lidské matky více pohlédnout a domů ujeti musel. Aby
však přece oči přinesl, zabil psa, oči mu vyloupl a matce
důkaz své lásky podal, začež ho odměna přislíbená ne-
minula. —

Zatím ležela Eliška dlouho v lese beze vší paměti, až
bolestí probuzena oči otevřela a v tmavém lese bez rukou
ležet se viděla. Ale kdo jí krev zastavil? Kdo jí rány zavá-
zal? — Snad Jakub, milosrdenstvím pohnut. — Ale nikoli. —
I vstala a naříkajíc a pláčíc vlekla se z lesa, a když k ránu
ven vyšla, stála před vysokým plotem. Kam nyní půjdu,
na koho zaklepám? Kdo mi zde otevře? myslila sama
u sebe a dívala se na pevné dvěře. Tu přišla na ni mdloba,
a ona lehla do trávy a usnula. Sotva oči zamkla, snesl se
s nebe zlatoskvoucí anděl, vzal ji do náručí, přenesl přes
plot do krásné zahrady a položil pod strom. Ten jí byl také
bolné rány zavázal. — Když se Eliška probudila, viděla se
v překrásné zahradě, blíže velkého zámku. Měla hlad, a
nemohla sáhnout pro jablka, které jí nad hlavou visely a
jimiž by aspoň poněkud hlad byla zahrnala.

„Ó matko, matko! co jsem ti udělala, že jsi mne tak
ukrutně trestala, tak bídné stvoření ze mne udělala!“ za-
lhalo děvče a zdvihlo usazené oko k nebi. Tu spadlo jablko
se stromu jí na klín, rozpůlilo se, a ona vzala kousky do
úst a snědla; i děkovala Pánubohu a zůstala tiše sedět.

Najednou jde nedaleko zahradník, a když vidí tak podivné bezruké, krví zamazané stvoření pod stromem sedět, obrátí se a běží do zámku. Kníže Hynek, kterému zámek patřil, sedal právě na koně a odbyl zahradníka prudce, že nemá kdy na žebráky se teď dívat, že musí pryč; ale když zahradník namítal, že to žebrák není, že neví, co to je a jak se to do zahrady dostalo, slezl kníže zase s koně a šel za ním. Ale jak se oba ulekli, on když poznal Elišku, a ona když poznala mladého pána, který ji chtěl vysvobodit.

„Probůh, Eliško! Co se to s tebou stalo? Kdo tě tak ukrutně zmrzačil? Jak jsi mohla přijít sem do zahrady?“

Tak dotíral kníže na Elišku. Ale ta předobrá neřekla, že jí to matka učinit kázala, ona řekla jen, že byla z domu vyhnána a v lese že přišli loupežníci a ze zlosti, že peníze u ní nenašli, ruce jí uřezali. Kdo jí je ale zavázal a kdo ji do zahrady přenesl, to že neví. Hynek však věděl, že Eliška tají, an žádných loupežníků v lese nebylo, a že nechce svou ukrutnou matku vyzradit; a tím více ji miloval. „Ó že jsi nešla včera se mnou!“ řekl, když svou smyšlenku dokončila. „Že jsi mne neposlechla! Ale netruchli, já tě miluji tak jako tak, a přece budeš má. Máti tvoje svolila, abych si tě vzal, a právě jsem chtěl pro tebe jeti; nyní tebe sám Bůh v moji náruč donesl, sice bych tě byl snad ani více neviděl!“

Po těch slovích vzal mdlou milenku do náručí a donesl k matce. Stará kněžna splakala nad tím krásným nešťastným děvčetem; ale když slyšela, že Hynek přece za ženu si ji vzít chce, zarmoutila se velice a naříkala v srdci, že ji Bůh do zámku přinesl. Avšak i Eliška, ač se jí Hynek velmi zalíbil, nechtěla svolit, aby si ji za ženu vzal, namítajíc své hrozné neštěstí; ale kníže zůstal při svém slovu a chlácholením, prosbami a vroucími polibky vymámil na slabé dívce svolení. Nyní běžel k matce, aby jim dala požehnání. „Já ti nebráním, synu,“ řekla slzíc stařena; „ale bojím se, že budeš jednou naříkat. Ráda bych byla svolila, kdyby

ubohé děvče zdravé bylo, ale tak! Předlož si to, abysi jednou nepykal a sebe a ji nešťastným neučinil!“

„Matko, nešlechtným bych byl, abych si ji nevzal, neboť skrze mne do neštěstí přišla. Já jí budu sloužit, budu se o ni starat jako o nejdražší poklad. Jen se nermuť a věř, že budu šťasten.“

Když viděla kněžna, že je všecko darmo, svolila a požehnala krásný nešťastný párek. Za několik dní byla svatba a Eliška byla kněžnou. Hynek miloval svou Elišku nade všecko, jako by jí pranic nescházelo, a staral se o ni jako o své nejmilovanější dítě. I stará kněžna, když poznala Eliščinu ctnost, jako vlastní své dítě ji milovala a jen někdy se strachovala, by Hynkova láska neuchladla. Zprvu chtěl kníže dát šenkýřku potrestat, ale to na něm mladá žena vyprosila, neboť byla jako holubice dobrá a co je msta, nevěděla. Aby jí potěšení udělal, vyzkoumal, kde Mařenka je, a přivedl ji k ní. To bylo radostných slzí, to bylo ptaní! Nyní začala Mařenka vypravovat. „Má zlatá děvečko – ale Bože, já se zmýlila, jakpak ti mám nyní říkat?“

„Jak jsi mně dříve říkala, ty dobrá duše,“ řekla Eliška.

„Má zlatá Eliško, tu noc, když jsi se ztratila, měla jsem zlý sen, a pořád jen o tobě. Ráno jdu k tvé komůrce, poslouchám, ono nic; otvírám, dvéře se ovšem otevřely, ale tys byla pryč. Ach já se div neskácela leknutím, ale mlčela jsem a myslila u sebe, že se dovim, kde jsi. Hospodyně a Jakub byli samý šepot, samý smích a Jakub nebýval nikdy tak vesel; ale mně se nelíbil. Večír chci k němu jít a chci ho zkoumat, zdali by o tobě věděl, ale tu ho vidím krásti se k hospodyně do komory. Děvče milé! víc tamodtud nevyšel a kam se poděl, žádný neví. Já dostala strach a šla jsem domů; a také bych nebyla do smrti krok z něho vyšla, kdyby tebe nebylo.“

Eliška se velice zarmoutila nad matčinou nezbedností

a vroucně se za ni modlila. Mařenka převzala také trochu starosti o svou milou schovanku, a tak nemohla býti v lepších rukou.

Jako když hrom z čista jasna uhoří, tak poděsila zpráva, že má jít manžel do boje, nebohou Elišku, a právě když měla být matkou. I Hynek neopouštěl Elišku rád, a zvláště v nejbolestnější hodině; ale musel. Za několik dní byl zbrojný jeho lid pohromadě a kníže se s bolným srdcem rozloučil, zanechaje v zámku plačící ženu a matku. V smutku žily obě kněžny a zdoluhavě jim dnové ubíhaly. Za krátký čas ale Eliška slehla a porodila dva roztomilé chlapece. Stará kněžna byla neméně blažena než matka a jednoho za druhým brala do náručí a slzíc je líbala. Když se trochu ustanovily, napsala stará kněžna synovi list, v němž mu zprávu dala o narození synů a o zdraví mladé matky. Pacholek jeden musel sednout na nejrychlejšího koně a donést list pánovi do ležení. Poručení to se rychle vykonalo; pacholek přijal list, sedl na koně a ujížděl ze zámku. Jel on okolo hospody paní Kačenky, a že měl žízeň, zastavil se na okamžení, nevěda, že to je matka mladé kněžny. Paní Kačenka se hned dle způsobu ženských tázala, odkud a kam jede, a pacholek jí také od slova k slovu všecko pověděl. Paní Kačenka se velice zaradovala a věděla ihned, na čem je. I nalívala pacholkovi jednu sklenku za druhou a milý pacholek pil, pil, až zapomněl na svou cestu, a polože hlavu na stůl, s Pánembohem usnul. To šenkýřka chtěla, a jakmile zpozorovala, že tvrdě spí, vzala mu list, rozpečetila a přečetla; potom se posadila, smazala v listu slova o narození synů a napsala tam, dvě štěňata že se narodily mladé kněžně. Když opět list poslu zastrčila, vzbudila ho a pobízela k cestě; plat za útratu žádný nevezala, ale přikázala, aby se na zpáteční cestě zastavil. Posel šťastně ku knížeti dorazil a list odevzdal, kterého se kníže nemálo ulekl. Ale neměl času na dlouhé přemýšlení a naříkání,

neboť ho volala trubka do boje; napsal honem na list, aby to všecko nechali, až přijede domů, že to sám spraví, a odevzdal poslovi, kterého se ani na domov neptal. Posel opět na zpáteční cestě v hospodě se zastavil, a jako po první, vyvedla to šenkýřka i po druhé! Napsala, ať pustí matku i s dětmi po vodě! Posel přijel domů a list odevzdal. Jaký to byl rozkaz matce, která nevěstu i vnoučátka tak velice milovala! „Ó žepak neposlechl, ten nešťastník! Já věděla, že se mu časem znelíbí a že udělá sebe i to dobré stvoření nešťastné! Ach já nebohá matka, co mám činit!“ Dobrá stařenka nevěděla, co má počítí, a den ode dne otálela dobré ženě smutnou novinu zjevit. Konečně ale, když bylo slyšet, že se vojna skončí, bála se návratu synova a poradila se se starým služebníkem.

„Já bych myslel, milostivá kněžno,“ radil starý sluha, „abychom vysmolili velký sud, paní se syny do něho dali a tak je na vodu pustili, možná že je někdo chytí a nad nimi se smiluje.“

Kněžna byla té radě povděčna a nechala na vůli služebníkovi. Sud se vysmolil, v noci na vodu pustil a zaopatřil všelikými potřebami, ba i penězi. O půlnoci, když všecko spalo, šoural se služebník do ložnice paní kněžny, přivázal jí syny k prsoum a donesl do sudu. Stará kněžna to všecko tak chtěla, a zatím ležela ve svém pokoji na kolenou a modlila se za nešťastnou nevěstu. Eliška byla polomrtva, vidouc, co se má s ní stát; ale když slyšela od plačícího sluhy, že se to děje na pánův rozkaz, neřekla ani slova a tiše a povolně se oddala do vůle Boží. Ještě jednou se obrátila na sídlo svého blaha, žehnala v duchu dobrou kněžnu, rozloučila se s drahým milovaným chotěm, který jí, jak mněla, tak ukrutnou smrt připravil, a potom sklesla bez sebe na kolena. Sud plaval dále a dále, a než svítalo, byly daleko od zámku. Dítka probudily Elišku ze mdlob a tu teprv nastalo její největší trápení. Nemohla jim dát

potravy, nemohla je utišit. Najednou jako by se nemohlo nebe déle na to dívat, strhla se ukrutná bouře a vicher vyhodil sud daleko na břeh, aniž se Elišce a dítkám dost málo ublížilo. Nedaleko toho místa stála malá chaloupka a z té vyšla nyní vysoká bílá paní a kráčela k sudu, kde Eliška s dětmi plakala. „Neplač, dcero, neplač, Bůh prosbu tvou vyslyšel a mne k tvé pomoci seslal. Pojď do mé chaloupky a najdeš pokoj.“ I vzala jí děti od prsou a vedla ji do chaloupky, kde stála kolébka, postel a všecko pohodlí pro ženu s dětmi. Překrásná paní rozbalila dítky, položila matce k prsoum, a když se ukojily, uspala je a ošetřovala zase matku. Celý den se neomrzele o ně starala a navečír sedla ke kolébce a kolébala celou noc a zpívala. Eliška poslouchala líbý zpěv, jako poslouchá lilie jezerní tichý zpěv labutí; bouře a bolest v duši její utichly, zamkla snivé oči a zdálo se jí o nebi. Ráno paní děti vykoupala, ustrojila a ošetřovala jako předešlý den. Co dělala Eliška? Co měla jiného dělat, než modlit se a děkovat; třetí den večer otevřely se dvěře a vešel do nich krásný muž, jehož čelo bylo ozářeno skvoucími paprsky. „Vítám tě, synu milý!“ řekla paní a šla synovi vstříc.

„Jak se máš, máti má?“ ptal se syn své krásné matky.

„Mně je blaze, synu milý, ale ona ubohá zde je nešťastná, zlobou nelidské matky. Smiluj se nad ní, dej jí ruce opět a poruč, by chlapečkům po sedmi letech bylo.“

„Tvá prosba, matko, se má vyplnit,“ řekl syn a v tom okamžení měla Eliška opět své plné ruce a chlapci byli v zrůstu sedmi let. Tu padla Eliška se svými dětmi na kolena a líbala roucha svatých osob. „Zůstaň tak dobrá, tak čistá, jako jsi posud byla, a dobře se ti povede na zemi,“ řekla krásná dobrotivá matka Ježíšova, požehnala klečící a zmizela se synem svým z chaloupky. Dlouho ještě klečela Eliška na zemi, modlila se a naděje a mír vrátily se v duši její. Nyní nepotřebovala pomoci lidské;

chutě se pustila do práce a rozprávěla s chlapci, kteří okolo ní obskakovali. Jak ji práce těšila, jak to šlo všecko od ruky. Za několik dní strhla se večír veliká bouře a vicher otrásal chaloupku, jako by ji chtěl z kořene vyvrátit. Tu tluče někdo na dvéře, a Eliška skočí honem a ptá se, „kdo to?“

„Popřejte chudému pocestnému nocleh, bouře mě sem zahrnala a já dál nemohu.“ Celá se třesouc, otevřela Eliška dvéře, neboť hlas ten poznala. Byl to Hynek! On kročil nazpátek, když ji u světla spatřil; ale vida její ruce, vida odrostlé chlapce, s bolestí seznal, že se zmýlil. Sedl do kouta a plakal! Ráda by byla Eliška k němu šla, ale vždyť nevěděla, proč pláče, nevěděla, zdali ji ještě miluje! – Šla do kuchyně a přistrojila večeři, při níž mnohá slza ukápla. Ubohý Hynek se změnil! Bledý byl a sklíčený a kalné oko jeho se dívalo s nevýslovným zármutkem na sličné chlapce. „Ó že jsi neměla tisícové živobytí, ty ženo dábelská, bych byl mohl na tobě tolikráte nevinnou ženu a děti pomstít; ach Eliško, Eliško má!“

Vtom nesla Eliška večeři a málem by vše byla upustila, zaslechnouc jeho vzdech; ale sebrala se a prosila hosta k stolu. Chlapci se neustále na něho dívali a šeptali si, že nemá tak pěkné zlaté vlasy jako ten, co odešel s paní, a Eliška sedla nedaleko něho a předla. „Bydlíte sama v té poušti?“ ptal se Hynek, ale nepozdvihl očí k své hostitelce, neboť mu její pohled srdce rozrýval.

„S mými chlapci,“ odpověděla Eliška.

„Muže nemáte?“

„Měla jsem. Ale kampak vy jdete?“

„Do světa jdu, daleko, tuze daleko, bych neviděl krajinu, kde jsem byl šťasten a nešťasten.“

Eliška si to nevěděla jak vyložit, mlčela a šla ven. Když se vrátila, ležel Hynek na lavici a chlapci šeptali matce, že pán spí. Cestou utrmácen, bolestí zemdlen, ležel Hynek a nespal ani nebděl. Najednou mu sklesla ruka a Eliška

zašeptala: „Jdi, Jeníčku, dej tatínkovi ruku nahoru.“ Jeníček poslechl a Hynkem to trhlo. Po chvíli mu sklesla noha, a zase šeptala Eliška: „Jdi, Karlíčku, dej tatínkovi nohu nahoru.“ Karlíček poslechl, ale kníže zvolal pohnut: „Ženo, proč tak mluvíš, ty nevíš, jak mne to bolí, ty nevíš, co jsem ztratil.“

Tu skočila Eliška k němu a vzala ho okolo krku řkouc: „Nyní vidím, Hynku, že bylo všecko lež, že mne posud miluješ. Bůh se nad námi smiloval, mně dal zdraví, dětem vzrůst a tebe sem přivedl.“

Kníže tiskl drahou milovanou ženu k srdci a nevěděl, koho má dříve líbat, a všickni čtyři se radovali jako andělé v nebi. Děti neměly s otcem tolik co hovořit, a proto brzy ulehly, a potom si teprv vypravovali rodiče své utrpení. Když se kníže z boje vrátil, vysvětlilo se ukrutné změnění listů a po vyslechnutí posla viděl kníže, že toho opět matka příčinou byla. I kázal hned, aby sedli pacholci na koně a hospodu vrub na vrub obrátili, ukrutnou matku však na hranici upálili. To se stalo; krásná paní Kačenka nenašla žádného slitování, jako ona jakživa žádného neměla. Tělo Jakubovo našli zakopané v komoře; dostal odplatu za svou lásku. Hynek neměl doma stání, kde ho všecko na Elišku pamatovalo, a stará sklíčená kněžna dala mu požehnání na dalekou cestu, z které zdali se vrátí, nevěděla. Dlouho si dělal kníže naději, že snad Elišku najde; ale když si vše rozmyslil, zmalomyslněl a přál si smrt. Dlouho již chodil, když dorazil do chaloupky, kde našel svůj poklad. – Mladá kněžna pomodlila se za svou zlou matku a slza polila pěkné oko, ale políbení Hynkovo zapudilo trudné myšlenky z jejího srdce. – Ráno, jak Pánbůh den dal, vydali se na cestu; kníže zaopatřil vůz a šťastně se dostali zpátky k staré kněžně. Jaká to radost, jaké to Bohu děkování, popsat nemožno. Eliška zůstala do smrti, jak byla, a děti v bázni boží vycvičila.